

Drugi prosvetni zakon je zakon o javnih občinskih knjižnicah tudi iz leta 1919. Ta nareja, da se mora v vsaki občini, torej tudi v vasi, ustanoviti in vzdrževati javna knjižnica, kjer je večja narodna manjšina pa še za to poseben oddelek. Med tem, ko se je v letu 1920. našlo občinskih knjižnic 2400 z 1.700.000 knjigami, jih je bilo v letu 1926. že 15.000, ki so imele več kot 5 milijonov knjig. Da te zaloge knjig niso ostale brez učinka pri občinstvu, priča število zapisanih bralcev, ki znaša 900.000, 13,5 milijona izposojenih knjig in 16 milijonov Kč prejemkov za leto 1926. Na Češkem, na Moravskem in v Šleziji pride ena javna knjižnica na 865 prebivalcev, na vsakih 100 pa povprečno 48 knjig. Bralcev je 7,4% vsega prebivalstva, pri Čehih 7,6%, pri Nemcih 6,9%. Na enega bralca pride 18 izposojenih knjig. V letu 1926. znaša prirastek knjig 9,1% napram letu 1925. Občine so prispevale za knjižnice 12 milijonov Kč, to je za vsakega bralca so plačale povprečno 1,23 Kč, za češke knjižnice 1,35 Kč, za nemške 0,95 Kč.

Na Slovaškem, kjer so se občinske knjižnice začele razvijati šele pred nekoliko leti, jih je bilo v letu 1926. že 3213 z več kakor 200.000 knjigami. Na eno slovaško knjižnico pride 78 zvezkov, na enega bralca 5 knjig, bralcev je bilo 105.000, to je 5,2% Slovakov. V Podkarpatski Rusiji je delovalo 69 javnih občinskih knjižnic, 4 osrednje in 216 čitalnic. Vse skupaj so imele 60.000 knjig.

Ministrstvo šolstva daje občinskim knjižnicam podpora (leta 1926. v celoti 2179 občinam), toda praviloma nikdar v denarju, temveč v dobrih knjigah. Mesta, ki imajo nad 10.000 prebivalcev morajo ustanoviti uradno mesto knjižničarja s popolno srednješolsko izobrazbo in enoletnim knjižničnim tečajem v državni knjižnični šoli. Manjši kraji od 2000—10.000 prebivalcev poverjajo dolžnosti knjižničarja izvoljeni osebi (honorarni), navadno učitelju, ki ima tritedenski knjižničarski tečaj. Za knjižničarje v malih krajih se vrše ob primernih prilikah in brezplačno predavanja, dobe tudi druga posebna sredstva, in sicer brezplačno, da se nauče voditi knjižnice.

Prosvetni zbori pa skrbijo za izvoljenih okrajnih knjižničarjev nadzornikov za to, da se uvrste tudi v vsake knjižnice dobre knjige. Državno nadzorstvo nad knjižnicami vrše 4 knjižničarski inštruktorji.

Največ prosvetnih delavcev je na Češko-slovaškem med učitelji. To trditve dokazuje n. pr. statistika z Moravskega, ki šteje 2½ milijona prebivalcev. Izmed 6300 učiteljev, organiziranih v Osrednjem učiteljskem društvu čeških jednot na Moravskem je delovalo v okrajnih in krajnih prosvetnih zborskih 1327, v knjižnicah in čitalnicah 1269, v gledaliških, pevskih in godbenih društvih 486 učiteljev. Učitelji so priredili 6343 ljudskih predavanj, 1491 »besedo« z roditelji in učenci, 2457 gledaliških in lutkovih predstav za šolsko mladino, 2698 gledaliških predstav za odrasle, 975 godbenih in drugih »narodnih besed«, poleg mnogih drugih vzgojnih prireditve.

Tudi vojaštvo skrbi za izobrazbo moštva tako s številnimi knjižnicami in čitalnicami, ki jih upravlja moštvo samo v takozvanih »Vojaških zavetiščih« in ki imajo sedaj 400.000 knjig, kakor tudi z različnimi kmetijskimi in obrtnimi tečaji. Vojski-analfabeti morajo obiskovati posebne tečaje, kjer se vsako leto nauči čitati in pisati preko 4000 vojakov.

Opomba prevajalca. Za pričujoči poučni članek moramo biti piscu dr. Veleminskemu iz dna srca hvaležni. S kratkimi besedami nam je podal živo sliko iniciativnega dela za narodovo prosveto, ki ga vrši bratska država med narodom in to na podlagi dveh prosvetnih zakonov, ki sta menda edina v srednji Evropi. In če primerjamo podrobno prosvetno delo naših bratov na severu z na-

šim, in če se dalje osokolimo do primerjave pomoči in podpore, ki jim jo deli država z našimi razmerami, potem se nikakor ne moremo ubraniti dojma, da se pri nas narodna prosveta smatra za nekaj nepotrebne. Da bi pa naša narodna skupščina kedaj sprejela in napravila podobne prosvetne zakone, kakršne ima Češka, tega pa ne bomo dočakali. Prej se bo zgodilo nasprotno, namreč da bodo vse kulturne prireditve tako ob-

davčene od vseh mogočih korporacij, da bodo sploh prenehale. Ali naj radi tega obupamo? To bi bila najslabša poteza, ki bi jo mogli storiti. V enem pa smo si s Čehi enaki in to je dejstvo, da je tudi pri nas največ prosvetnih delavcev med učiteljskim, to nas dviga nad druge, nam daje moč in veljavo. Tega se moramo seveda tudi zavedati in po tem dejstvu urediti svoje zadeve.

V Tržiču, 9. februarja 1928.

Pet sestankov kulturnih delavcev pov. UJU.

Sestanka za gospodinjstvo in kmetijsko nadaljevalno šolstvo v Mariboru.— Ustanovitev odseka pov. UJU za nadaljevalno šolstvo v Mariboru.

(Konec.)

SESTANEK UČITELJIC V MARIBORU DNE 4. FEBRUARJA.

Kljub skrajno neugodnemu vremenu se je udeležilo ankete o gospodinjstvem nadaljevalnem šolstvu 42 tovarišic in precejšnje število tovarišev. Večina udeleženk je bila iz oddaljenih krajev, kar priča o resnem pojmovanju velike naloge, pred katero stoje osnovnošolske učiteljice. Pripravljena po izbranih referatih tov. Mencina in tovarišice Pleškove je bila debata stvarna in plodna. Vodil jo je tov. poverjenik Andrej Skulj na osnovi glavnih točk referatov. Omeniti hočemo iz nje na kratko samo nekatere misli in predloge, ki so se posebno podčrtali.

K prvi točki: O nalogah, ciljih in učnem načrtu gospodinjstevskih nadaljevalnih šol sta obširneje govorila tovarišica Kukovčeva in tov. Vauda, ki sta se oba odločno zavzela za to, da se pouk ne omeji zgolj na praktične gospodinjstvene posle, ampak skrbi tudi za splošno izobrazbo in državljansko vzgojo gojenk, enako kot kmetijsko nadaljevalne šole za fante in to ne le, ker se nahajajo naše kmetijske gospodinjstvene pogosto v položaju, da morajo zastopati in nadomestovati moža v javnem življenju in pred oblastmi, ampak tudi iz načelnih razlogov, ker se borimo za enakopravnost žene v javnem življenju. Ref. Pleškova je mnenja, da ljudstvo teži predvsem za izboljšanjem svojega gospodarskega položaja in mora gospodinjstva nadaljevalna šola priti tej težnji nasproti. Tov. Mešičkova opozarja na praktični pomen pouka v kuhanju. Tov. poverjenik A. Skulj pripominja, da je gospodinjstvena nadaljevalna šola najbolj potrebna oddaljenim, kulturno in gospodarsko zanemarjenim krajem in mora biti pouk prilagojen primitivnim razmeram in potrebam teh krogov. Referent zaključuje, da se mora radi pičlega učnega časa pouk omejiti na najnujnejše in najvažnejše, da pa mora imeti učiteljica vso svobodo pri izbiri učne snovi z ozirom na krajevne razmere.

Tudi glede učne dobe in starosti gojenk so bila mnenja deljena in debata živahna. Udeležile so se je razen referentov in poverjenika tovarišice: Brataničeva, Kožuhovala, Mešičkova, Levstikova ter tov. Vauda in Hudales. Tov. Kukovčeva se zavzema za 3 letnike, ki se naj priključijo osnovni šoli. Tov. referent, tovarišici Brataničeva in Mešičkova zagovarjajo enoletni tip šole kot provizorij, ker je to za enkrat edino možen splošen tip na kmetih. Tov. Vauda je iz vzgojnih ozirov odločno proti temu, da bi se sprejemala v gospodinjstvo nadaljevalno šolo šele dekleta od 16. leta naprej, opozarja tudi na to, da so kmetiska dekleta v tej starosti po velikem delu že v službi. Tov. Kožuhovala in Kukovčeva govorita v istem smislu, zadnja opozarja na slabe posledice v moralnem oziru, ako prepuščamo dekleta v najnevarnejši dobi samim sebi. Tov. Mešičkova, Brataničeva, Levstikova in tov. Hudales so za sprejem starejših deklet, ker so učni uspehi boljši in govorijo za prekinitev pouka tudi psihološka izkustva. V istem smislu se izjavljata tudi

poverjenik in referent, ki naglašata, da je pri enoletnem tipu gospodinjstvene nadaljevalne šole nujno potrebno, da se sprejemajo vanje le zrelejša dekleta, da se kratki učni čas čim intenzivneje izrabli.

Pri točki: učni čas (letni, tedenski, dnevni) so posegli v debato razen referentov in poverjenika tov. Mešičkova, Golobova, Levstikova in tov. Vauda. Stavljani so bili predlogi, kako urediti pouk, da bo voditeljica gospodinjstvene nadaljevalne šole en dan v tednu popolnoma prosta pouka v osnovni šoli.

Obširna diskusija se je razvila v vprašanju izobrazbe učiteljic. Udeležile so se je razen referentov in poverjenika tov. Kožuhovala, Brataničeva, Mešičkova, Golobova, Levstikova in Godčeva. Tov. Brataničeva in Levstikova sta za to, da bi se glavni tečaj za učiteljice spopolnil ob primernem letnem času s kratkimi tečaji iz onih panog kmetijskega gospodinjstva, ki se v glavnem tečaju niso mogle upoštevati, n. pr. iz vrtnarstva in mlekarstva. Glede tečajev za učiteljice je prevladovalo mnenje, da se naj vanje sprejemajo le učiteljice, ki imajo že nekaj izkušenj v gospodinjstvih poslih, ker ne more biti naloga teh tečajev, da bi se ukvarjali s podajanjem osnovnega znanja v gospodinjstvu. Tov. Pleškova je stavila konkretne predloge glede ureditve tečajev in glede kraja, kje se naj vršijo.

Druge točke so se radi pičlega časa bolj na kratko obravnavale. V mariborski odsek za nadaljevalno šolo so bile izvoljene tov. Levstikova, Mešičkova in Skrbniškova. Z bodrilnimi besedami za nadaljnje delo v zavedeni smeri je poverjenik zaključil uspešno zborovanje.

SESTANEK UČITELJEV V MARIBORU DNE 4. FEBRUARJA.

Kot popoldanski sestanek je bil namenjen predvsem tovarišem iz mariborske okolice, ki se zanimajo za poklicno vzgojo in izobrazbo naše kmetijske mladine in so se na tem polju že v eni ali drugi smeri dejstvomali. Vabilu odseka pov. UJU za nadaljevalno šolstvo se je odzvalo 18 tovarišev. Po pozdravu tov. poverjenika A. Skulja je tovariš Mencin v kratkem referatu oertal naloge in probleme, ki jih bo moral mariborski odsek za nadaljevalno šolstvo sporazumno z osrednjim odsekom reševati. Sledeča diskusija se je kratko dotaknila vseh teh vprašanj. Udeležili so se je razen referenta in poverjenika tov. Mejovšek, Firm, Klemenčič, Kramar, Lovše, Vauda, Kopriva in Hudales. Tovariš Firm kot član oblastnega šolskega odbora nam je zagotovil naklonjenost te korporacije v naših stremljenjih. S tem je sprožil vprašanje uradne kompetence pri organizaciji nadaljevalnega šolstva. Tov. Klemenčič je povdaril potrebo dobre strokovne izobrazbe učiteljev kmetijskih nadaljevalnih šol in solidarnega dela vseh vzgojnih činiteljev pri našem delu. Tov. Kramar pogrša vrtnarskega nadzornika za mariborsko oblast. Tov. Vauda

je stavil pismen predlog za izdelavo učnega načrta za kmetijsko nadaljevalne šole, ki se je odkazal odseku. Enako kot on se je zavzel tudi tov. poverjenik za koncentracijo vsega pouka okoli enega glavnega predmeta, ki stoji sočasno v ospredju. Tov. Mejovšek je zagovarjal dveletno učno dobo s poukom v zimskih mesecih. Pokazal je na zgledih, da se tudi v zimskem času lahko da pouk praktična smer. Opozoril je nadalje na pomen poučnih ekskurzij. Tov. Lovše je za kolikor možno praktično usmerjen pouk. Opozarja na pomen šolskega vrta. Glede vprašanja obveznosti obiska kmetijsko nadaljevalne šole je večina stala na odklonilnem stališču. Glede učiteljske izobrazbe se je tov. Mejovšek zavzemal za enoletne tečaje. Običajni 5- do 6-tedenski tečaji morajo biti praktično urejeni in morajo učitelja uvesti v njegovo delo v nadaljevalni šoli. Najbolje je, da stoji jijo pod vodstvom izkušenega pedagoga-praktika. Spominja se v tej zvezi ranjkega tov. Črnagoja in tečaja na Grmu. Bila je izražena tudi želja, da bi se na tečajih vršilo nekaj predavanj iz kmetijskega narodnoznanstva in ljudske pedagogike — to predvsem za mlajše učitelje. Tov. Vauda se je dotaknil kmetijskega pouka na učiteljskih. Tov. Kopriva je izrazil svoje pomisleke, da bi štiri- tedenski tečaji tudi le za silo mogli izvršiti svoje naloge. Naj bi se vršila dva taka tečaja — eden pomladi, eden jeseni.

Po diskusiji so se izvolili člani mariborskega odseka za nadaljevalno šolstvo, in sicer tovariši: Mejovšek (kot sklicatelj), Klemenčič, Firm, Kramar, Puhr, Lovše in Jurančič. S tem je ustvarjeno tudi v Mariboru ognjišče našemu gibanju v pogledu na organizacijo nadaljevalnega šolstva.

Ta teoretična razglabljanja so bila poverjeništvu UJU potrebna, da je zaslišalo mišljenje učiteljstva v posameznih vprašanjih. Za posamezna področja se je ustvarila posebna struja, ki bo stremela za skupnimi smotri. Temelj na katerem bo poverjeništvu UJU gradilo dalje, je ustvarjen.

Ustvarjena je pa s temi sestanki sedaj tudi temeljita podlaga za pozitivne sklepe, ki jih bo lahko napravila pokrajinska skupščina in za II. izobraževalni tečaj pov. UJU, ki bo imel namen še bolj poglobiti učiteljstvo v to sistematično, kolektivno delo slovenskega učiteljstva.

Dasi počasi, vendar s sigurnostjo napreduje poverjeništvu UJU po začrtanem programu, v smeri samoizobrazbe, reforme šole in izvenšolskega dela.

TVRDKA F. IN I. GORIČAR, LJUBLJANA, SV. PETRA CESTA 29

prilagoča cenj. učiteljstvu perilo za gospode in dame, lastnega izdelka, vseh vrst damsko in otroško konfekcijo, razno manufakturno blago za obleke in perilo, trikotažo, pletenine in druge modne predmete. Pri večjem nakupu olajšani plačilni pogoji!

Damam z dežele je posebno priporočljivo trajno kodranje in vodna ondulacija. Separirani oddelek za specialno barvanje las v vseh niansah, kakor tudi za izvrševanje vseh lasnih del se priporoča

M. Podkrajsek frizer za dame in gospode, Ljubljana Sv. Petra cesta 12.

Miroslava Leitgeb, Ljubljana, Jurčičev trg 3
Izdelovanje ročnih in strojnih vezenin. Predtiskarija — Zaloga DMC in vseh potrebščin za vezenje. —

Nabiralni bloki za Mladinsko Matico so razposlani na šolska upraviteljstva!

LISTEK.

JOS. DOLGAN:

Učni načrt kmetijske delovne šole.

Drugi razred.

I.

Izleti: V vasi sosednjih občin; v sosednje vasi, kjer je županstvo, fara, šola; na gradove v sosednjih občinah; na hrib, od koder se vidijo druge občine.

Srehodi: Po njivah; travnikih; vrtovih; gozdnih; ob potoku; po hribu. Sprehodi naj se vršijo jeseni, pozno jeseni, pozimi, zgodaj spomladi, pozno spomladi, poleti. Nabirajo se rastline, rudnine, hrošči, metulji in druge žuželke, bube in ličinke, preizkuša se zemlja in opazuje delo. Na vsakem sprehodu se opazuje le eno, n. pr. rast trave na nižinskih in mokrih travnikih, rast trave na višinskih in suhih travnikih, rast žita na peščeni zemlji, rast žita na ilovnati zemlji, plevel med krompirjem, plevel med žitom. Otrokom je treba povedati, kaj naj opazujejo, s čim naj primerjajo in kaj naj nabirajo; zavedati se morajo, kaj je naloga opazovanja.

Oviski: V mlinu; na vodni žagi; na parni žagi; pri mizarju; pri zidarju; pri kovaču; pri kleparju; pri teriacih; pri predicah; pri tkalcu; v mlekarji; pri ogljenici; pri apnenici; v pravilnem hlevu; v modernem svinjaku; pri oranju s Sachovim plugom; pri setvi s sejalnimi strojem; pri oranju s kultivatorjem; pri plevelju z oplevalnikom; pri oko-

pavanju in osipavanju z okopovalnikom in osipalnikom; pri košnji s strojem; pri grabljenju s konjskimi grabljami; pri izkopavanju krompirja s strojem za izkopavanje; pri mlatilnem stroju na roke; pri mlatilnem stroju z živino; pri mlatilnem stroju z motorjem; pri čiščenju žita s čistilnikom; pri čebelarju; na županstvu; na pošti; v cerkvi.

Zbirke: Jesenske cvetice na vrtu; listi jesenskih cvetic in drugih rastlin na vrtu; jesenski sadovi na vrtu; semena jesenskih cvetic in drugih rastlin na vrtu; jesenske cvetice in druge rastline po travniku; jesenski podzemski sadovi na njivah; jesenski nadzemski sadovi na njivah; jesenski pleveli po njivah; vrste užitnih gob; vrste strupenih gob; vrste lišajev; vrste zajedalcev; orumeneli listi sadnih dreves; orumeneli listi gozdnih dreves; orumeneli listi grmov; vrste žitnega semena; mladike sadnega drevja; enoletne in večletne mladike gozdnih dreves; enoletne in večletne mladike grmov; vejice lončnic; cvetovi lončnic; semena gozdnih dreves; sadovi grmov; semena plevelov; jagode zelišč v gozdu; vrste storžev in semen iglastih dreves; zgodnje pomladanske vrtno cvetice; cvetje sadnih dreves; vejice grmov spomladi; zgodnji pomladanski pleveli po njivah; zgodnji pomladanski pleveli po mokrih travnikih; zgodnji pomladanski pleveli po suhih travnikih in pašnikih; zgodnje pomladanske cvetice po gozdu; zgodnje pomladanske cvetice in zelišča ob vodi; listi sadnih dreves; cvetje raznih dreves; cvetje gozdnih grmov; cvetje raznih dreves; cvetje leptičnega grmovja; listi gozdnih grmov; listi raznih dreves; listi leptičnega grmovja; zelene vejice sadnih dreves; zelene vejice raznih dreves; zelene ve-

jice gozdnih grmov; zelene vejice leptičnih grmov; zelene vejice sadnih dreves s sadovi; zelene vejice raznih dreves s sadovi; zelene vejice grmov s sadovi; zelene vejice leptičnih grmov; vrtna zelenjava; vrtno cvetje letos vsejane; vrtno cvetje od lanskega leta; vrste krompirja; vrste žitnih klasov; vrste ječmenovih klasov; vrste koruznih rastlin s klasovi; vrste trav; vrste detelj; pozni pomladanski pleveli po njivah; pozni pomladanski pleveli po mokrih travnikih; pozni pomladanski pleveli po suhih travnikih in pašnikih; pozni pomladanski pleveli po gozdu; pozne pomladanske cvetice, zelišča in drevesa ob vodi; poletni pleveli po njivah; poletni pleveli po mokrih travnikih; poletni pleveli po suhih travnikih in pašnikih; poletni pleveli po gozdu; poletne rastline ob vodi; vejice iglastih dreves; vejice iglastih dreves s storžji; listi iglastih dreves; korenike raznih rastlin; čebulice; gomolji; korenine; stebila; listi; cvetovi; plodovi; zdravilne rastline; zdravilne korenike; zdravilni listi; zdravilni cvetovi; zdravilni plodovi; vrste lesa; vrste kamnov; vrste zemelj; vrste soli; vrste železa; hrošči; metulji; gosonice; bube; črvi; dlake raznih živali; perje raznih ptičev; jajčeca raznih ptičev; kače; kuščarje; umetna na gnojila; vrste raznih slam; posušeni listi; krma za živino, doma pridelana in kupljena v trgovini; barve; plateno blago; bombažasto blago; svileni blago; volneno blago; vlaknena tkaninastih rastlin; volna; vrvice; niti; naravna in umetna svila; blago iz kameljne dlake; usnje; kože; krzno; klobučevina; olje; lepilo; želji; razne moke; vrste riža; vrste kave; trakovi; papir; listi inozemskih rastlin; sadovi inozemskih rastlin; 1. vrste jabolk; 2. vrste hrušk.

Poizkusi: Ena gredica pognojena z apnenim dušikom; druga gredica pognojena s kalijevo soljo; tretja gredica pognojena s superfosfatom; četrta gredica pognojena z apnenim dušikom, kalijevo soljo in superfosfatom; gredica posejana z zimsko ržjo; gredica posejana z zimsko pšenico; gredica posejana z jaro ržjo; gredica posejana z jaro pšenico; gnojnica se pretaka skozi peščeno, glinasto, apnenasto, ilovnato, laporasto in humozno zemljo; v stekleni posodi, ki ima na dnu malo odprtino; fiziološko seme v mokri žagovini na svetlem; v temi; na papirju pod gobo se naberejo trosi; iz kipečega mošta se prestreza oglečeva kislina; posušena alga se zopet dene v vodo; oglečeva kislina, ki jo človek izdihava, se prestreza v velikem kozarcu; sveča ugasne nad gorečim ogljem; v likalnik gorečega oglja se piha svež zrak; iz moke ali krompirja se napravi škrob.

Opazovanje: Dan in mesec; rojstni dan otrok; rast in teža otrok na rojstni dan; kje je solnce opoldne; merjenje sence na vpične palice opoldne; kje solnce vzhaja in zahaja; luna in zvezde; poznavanje reči po duhu, glasu in okusu.

Pripovedovanje: O Turkih; graščakah; Matije Gubcu; Nemcih; Srbih; Kosovem polju; Črnem Juriju; kralju Petru; kralju Aleksandru; Italijanih; podjarmljenih Slovincih; Rimljanih.

Slike: Turki; vitezi; Matija Gubec; Srbi v narodni noši; Hrvatje v narodni noši; bitka na Kosovem polju; Črni Jurij; kralj Peter; kraljeva družina; trpljenje Slovencev v Italiji; trpljenje Slovencev na Koroškem; Rimljani.

(Dalje prihodnjič.)